

Sygn. akt: II AKa 17/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2012 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Witold Mazur
Sędziowie	SSA Piotr Mirek SSO del. Iwona Hyła (spr.)
Protokolant	Oktawian Mikołajczyk

przy udziale **Prokuratora Prok. Apel. Małgorzaty Bednarek**

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2012 roku sprawy

K. J. c. A. i Z.

ur. (...) w S.

oskarżonej z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. przy zast. art. 12 k.k.

na skutek apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej

z dnia 28 października 2011 roku, sygn. akt. III K 62/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchyla rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 2 wydane na podstawie art. 67 § 3 kk dotyczące obowiązku naprawienia szkody,
2. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,
3. zwalnia oskarżyciela posiłkowego I. J. od uiszczenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze obciążając nimi Skarb Państwa.

Sygn. akt II AKa 17/12

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Bielsku – Białej, wyrokiem z dnia 28 października 2011r. sygn. akt III K 62/11, warunkowo umorzył postępowanie karne, na mocy art. 66 § 1 i 2 k.k. tytułem próby na okres jednego roku, w sprawie przeciwko oskarżonej K. J.o przestępstwo z art. 284 § 1 k.k. polegające na tym, że w dniu 2 września 2008 r. w S., przywłaszczyła kwotę 157.000 złotych pochodzącą z majątku objętego wspólnością ustawową małżonków K.i I. J., w ten sposób, iż kwotę 15.700 złotych przekazała Z. S., zaś ta wręczyła ją małżonkom B.i R. W., w wykonaniu umowy sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego przy ulicy (...)w S., zaś kwotę 141.300 złotych przelała

na rachunek bankowy małżonków B.i R. W., jako pozostałą część zapłaty za wyżej opisane spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, nabyte przez Z. S.. Na mocy art. 67 § 3 k.k. zobowiązał oskarżoną K. J.do naprawienia szkody poprzez zwrot kwoty 157.000 złotych do majątku wspólnego byłych małżonków K.i I. J.w terminie 3 miesięcy od prawomocności orzeczenia.

Sąd Okręgowy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy z urzędu wynagrodzenie za nieopłaconą pomoc prawną i obciążył oskarżoną kosztami sądowymi w całości,
a na mocy art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonej K. J.na rzecz oskarżyciela posiłkowego I. J.koszty zastępstwa adwokackiego
w kwocie 1200 złotych.

Apelację wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego I. J.

i zaskarżył wyrok w punkcie 2. na niekorzyść oskarżonej.

Wyrokowi zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 67 § 3 k.k., poprzez zobowiązanie oskarżonej K. J.do naprawienia szkody poprzez zwrot kwoty 157.000 złotych do majątku wspólnego byłych małżonków K.i I. J., czyli de facto do dokonania czynności niemożliwej, albowiem z chwilą ustania związku małżeńskiego K.i I. J.przez rozwód, ustała pomiędzy nimi wspólność majątkowa małżeńska.

Podnosząc powyższy zarzut, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego I. J.wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zobowiązanie oskarżonej K. J.do naprawienia szkody poprzez zapłatę mu kwoty 78.500 złotych i zasądzenie od niej na rzecz pokrzywdzonego kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego I. J.nie jest zasadna, lecz konsekwencją jej rozpoznania stała się konieczność uchylecia rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 2. zaskarżonego wyroku, a dotyczącego środka probacyjnego orzeczonego na mocy art. 67§ 3 k.k.

Na wstępie podkreślić należy, że ustalenia faktyczne jakich dokonał w sprawie Sąd Okręgowy, a także przyjęty opis czynu i kwalifikacja prawna, nie były kwestionowane i w tej części zaskarżony wyrok był prawidłowy. Apelacja w niniejszej sprawie została wniesiona przez oskarżyciela posiłkowego na niekorzyść oskarżonej. Zgodnie z treścią art. 433 § 1 k.p.k., sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego, a w zakresie szerszym, o ile ustawa to przewiduje. Przepisem uprawniającym Sąd Apelacyjny do wyjścia poza granicę środka odwoławczego jest norma zawarta w art. 440 k.p.k. Z jej treści wynika, że sądowi odwoławczemu przysługuje nie tylko prawo, ale ciężar na nim obowiązek takiego zbadania sprawy w zakresie merytorycznym i prawnym, niezależnie od granic wniesionego środka zaskarżenia, aby została wykluczona oczywista niesprawiedliwość kontrolowanego orzeczenia, szczególnie w sytuacji stwierdzenia niemożności uwzględnienia zarzutów zawartych w środku zaskarżenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2010 r. sygn. akt III KK 126/10).

Sąd odwoławczy uznał, że wywieziony w sprawie środek odwoławczy nie zasługiwał na uwzględnienie w części dotyczącej wniosku o zmianę zaskarżonego wyroku i zobowiązanie oskarżonej K. J.do naprawienia szkody poprzez zapłatę oskarżycielowi posiłkowemu I. J.kwoty 78.500 złotych. Orzeczenie o środku probacyjnym było wprawdzie błędne, lecz nie w tym znaczeniu, w jakim podnosi to skarżący. Rozstrzygnięcie to okazało się rażąco niesprawiedliwe na skutek obrazę treści art. 415 § 5 k.p.k., jakiej dopuścił się Sąd I - szej instancji. Istotnie, w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego, sąd jest zobowiązany do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody w sytuacji, gdy stwierdzi, że szkoda taka została wyrządzona na skutek działania oskarżonego i w razie ustalenia, że nie została ona naprawiona. Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Bez wątplenia szkoda w majątku wspólnym małżonków K.i I. J.została wyrządzona na skutek działania oskarżonej i do chwili wyrokowania w niniejszej sprawie nie była naprawiona. Zgodnie jednak

z treścią art. 415 § 5 k.p.k., obowiązku naprawienia szkody, pomimo jego obligatoryjnego charakteru w rozpatrywanej sytuacji procesowej, nie orzeka się, jeśli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania. Należy podkreślić z całą mocą, iż roszczenie I. J. wobec jego żony z całą pewnością istnieje i obejmuje domaganie się zwrotu równowartości rzeczy, które zostały zbyte przez jednego z małżonków w trakcie trwania wspólności ustawowej. Należy zauważyć, że jest ono także przedmiotem rozpoznania przez Sąd Rejonowy w Sosnowcu w sprawie o podział majątku dorobkowego, która została zarejestrowana pod sygnaturą II Ns 2162/09. Wniosek o podział majątku dorobkowego oskarżyciel posiłkowy złożył do sądu w dniu 20 listopada 2009r., a kolejny termin rozprawy wyznaczony został na dzień 15 marca 2012r.

Sąd Apelacyjny stwierdza, że środki przywłaszczone przez oskarżoną K. J. i przekazane osobie trzeciej, czyli jej matce Z. S. stanowiły bez wątpienia część mienia będącego we wspólnym władaniu byłych małżonków, a szkoda jaka wynikała na skutek jej zachowania doprowadziła do powstania uszczerbku w majątku wspólnym, a nie odrębnym każdego z małżonków. Stąd też nie ma racji skarżący, gdy wywodzi, że środek probacyjny miałby polegać na spłacie przez oskarżoną 1/2 z przywłaszczonych pieniędzy do majątku odrębnego oskarżyciela posiłkowego. Dopiero sąd orzekający w sprawie o podział majątku, po dokładnym ustaleniu i dokonaniu spisu inwentarza, a następnie przeanalizowaniu jakich rozporządzeń mieniem wchodzącym w skład wspólności ustawowej dokonywali małżonkowie, kosztów utrzymania i innych, dokonana rozliczeń pomiędzy małżonkami i orzeknie ewentualnie o spłacie, czy przyznaniu części majątku jednemu z nich. Sąd Apelacyjny wskazuje, że do postępowania o podział majątku wspólnego stosuje się odpowiednio, na skutek podwójnego odesłania za pośrednictwem art. 688 k.p.c., przepisy dotyczące postępowania w sprawie o zniesieniu współwłasności, a w tym także przepis art. 618 § 2 k.p.c. Z brzmienia tej normy prawnej wynika wprost, iż z chwilą wszczęcia postępowania o podział majątku wspólnego nie mogą się toczyć odrębne postępowania w sprawach o prawo żądania podziału majątku wspólnego, o ustalenie nieważności majątkowej umowy małżeńskiej, o ustalenie że dany przedmiot należy do majątku wspólnego, o roszczenia pomiędzy małżonkami z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów wchodzących w skład majątku wspólnego, pobranych pożytków i innych przychodów, nakładów

i innych wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty oraz z majątku osobistego na majątek wspólny. Sprawy te, będące w toku, przekazuje się do rozpoznania sądowi prowadzącemu postępowanie o podział majątku wspólnego małżonków (art. 618 § 2 k.p.c. w związku z art. 688 k.p.c. i 567 § 3 k.p.c.).

Pod pojęciem „roszczenie wynikające z przestępstwa”, zawarte w treści art. 415 § 5 k.p.k., należy rozumieć właśnie i tę wierzytelność, która powstała po stronie oskarżyciela posiłkowego I. J. na skutek nielegalnego rozporządzenia majątkiem wspólnym małżonków przez oskarżoną K. J., a skoro jest ona także przedmiotem postępowania o podział majątku wspólnego, nie może być przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie karnej.

Sąd I-ej instancji udowodnił sprawstwo i winę oskarżonej K. J. i stwierdził istnienie po stronie I. J. wierzytelności polegającej na tym, że ma prawo się zwrotu bezprawnie rozdysonowanej przez jego byłą żonę kwoty będącej częścią majątku dorobkowego. Wzajemne rozliczenia z tego tytułu, będą przedmiotem rozpoznania w toczącej się równoległe sprawie cywilnej, natomiast nie mogą być, z uwagi na kategoryczną treść art. 415 § 5 k.p.k., elementem rozstrzygnięcia w sprawie karnej.

Zakaz wynikający z art. 415 § 5 k.p.k. odnosi się bowiem do każdego określonego w ustawie przypadku orzekania karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody, a więc również do tego, określonego w art. 67 § 3 k.k. Obraza przepisu prawa procesowego, jakiej dopuścił się Sąd Okręgowy, skutkowałą koniecznością uchylenia rozstrzygnięcia w tym przedmiocie, jako rażąco niesprawiedliwego. Należało bowiem przyjąć, że w niniejszej sprawie zachodziła okoliczność wykluczająca dopuszczalność orzeczenia w postępowaniu karnym obowiązku naprawienia szkody.

Pomimo wniesienia apelacji na niekorzyść oskarżonej, po myśli art. 434 § 2 k.p.k., możliwe było wydanie przez Sąd Apelacyjny orzeczenia na korzyść oskarżonej.

Biorąc pod uwagę powyższe wywody Sąd apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił rozstrzygnięcie o środku probacyjnym wydane w oparciu o treść art. 67 § 3 k.k. w postaci zobowiązania oskarżonej K. J. do naprawienia szkody poprzez zwrot kwoty 157.000 złotych do majątku wspólnego byłych małżonków K. i I. J. w terminie 3 miesięcy od prawomocności orzeczenia, natomiast w pozostałej części utrzymał go w mocy. Podstawą prawną powyższego rozstrzygnięcia jest przepis art. 437 § 1 k.p.k.

Kosztami za postępowanie odwoławcze obciążono Skarb Państwa, zwalniając oskarżyciela posiłkowego od ich ponoszenia z uwagi na zasady słuszności (art. 624 § 1 k.p.k.), jako że wprawdzie apelacja nie została uwzględniona, ale na skutek jej rozpoznania doszło do zmiany zaskarżonego wyroku i uchylenia rażąco niesprawiedliwego rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny nie uwzględnił także wniosku pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego o zasądzenie na rzecz I. J. zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym, a to z uwagi na fakt, że apelacja wniesiona w jego imieniu nie została uwzględniona (art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 89 k.p.k. i art. 98 k.p.c.). Strona przegrywająca sprawę nie może bowiem skutecznie dochodzić zwrotu kosztów procesu, w skład których wchodzi także należność za udział w sprawie pełnomocnika.